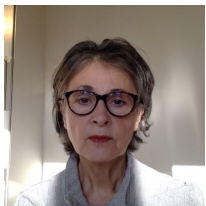

Earth

ROBBERT&FRANK
FRANK&ROBBERT

In geen tijd van de
aarde naar de
sterren en terug

Lieve Dierckx

Gezien op 20 augustus 2023

Brugge, Sebrechtspark in het kader
van het Reiefestival

In 'Earth' planten twee makers vier wildvreemden in een container en maken zich vervolgens uit de voeten. De leegte die ze laten leidt tot creatieve daden en saamenhorigheid. De inspiratiebron voor hun soort afwezigheid vonden de kunstenaars in een oeroude Chinese natuurfilosofie die ook in het westen populair is bij zoekers naar zingeving.

21 AUGUSTUS 2023

Spiritualiteit is hot. Naast IQ en EQ is nu ook SQ of 'Spiritueel Quotiënt' voor de wetenschap een onderzoek waard, zo meldde de Groene Amsterdammer enkele weken geleden. SQ is dan het talent of de openheid om verbinding te maken met wat onmeetbaar, onzichtbaar en onbenoembaar is. Het is een leegte waaraan kunstenaars en religies graag objecten, beelden en personages vasthaken om de zaak aanschouwelijk te maken.

Zo ook in 'Earth', het eerste deel van een vijfluk geënt op de Chinese Wuxing of vijf-elementenleer rond de weerkerende interactiecyclus tussen water, aarde, hout, vuur en metaal. [Robbert&Frank Frank&Robbert](#), twee verwante zielen die samen opgroeiden, combineren in hun cyclus objecten met interactieve performance en *extended reality*. 'Fire' volgde al en 'Wood' is in de maak.

In een verborgen parkje achter een poort aan de Brugse Beenhouwersstraat staan voor 'Earth' vijf containers opgesteld, met wijddopen dubbele deuren en langszij een breed, opengeklapt luik. Zo blijft er ook verbinding met het omringende park. De twee kunstenaars verwelkomen ons, en begeleiden ons naar een van de containers.

Vooraf geven ze ons een zwart bolletje mee. Klei, want we hebben het over de aarde. Uit klei ontstaan vormen. Het bijbelse slijk der aarde, de modder uit de sutra waarin lotusbloemen wortelen voor ze in alle pracht openbloeien. Het soort klei dus waarin wereldbeelden elkaar vinden.

In dit spel zijn wij hun sterren waartussen ze, onzichtbaar, snaren spannen.

Binnen staat een tafel met vier stoelen eromheen. In het midden van de tafel een potje en een stapel kaarten. In de tafelrand zijn tekens gegrift die associaties oproepen met een oud schrift als Pali of Sanskrit. Bij nader toezien blijken het sterrenconstellaties, in de hoekige stijl die het kunstenaarsduo hier aanhoudt, met lijntjes die ze tekenden tussen de sterren. In dit spel zijn wij hun sterren waartussen ze, onzichtbaar, snaren spannen.

We zijn met zijn vieren, twee mannen, twee vrouwen. In de intimiteit van de tafelsetting kijken we elkaar nog niet in de ogen. We weten niet wat te gebeuren staat. Wel begrijpen we van meet af aan dat de makers onze bereidheid en openheid zullen aanspreken.

Om de beurt trekken we een kaart met instructies. De eerste opdracht gaat over het contact met ons balletje klei: 'kneed het tot het van jou is, voel het, geef het de warmte van je lichaam en maak er een kommetje van'. Een volgende kaart vraagt om sterrenstof (uit het kleine potje) in ons kommetje te strooien waarna we het opnieuw tot een bolletje kneden. Zo maken we het sterrenstof tot het onze, is de impliciete boodschap.

In een volgende fase springen Robbert en Frank even binnen om ons een VR-bril (animatie en VR Filip Anthonissen) aan te meten. Sterren en nevels trekken aan ons netvlies voorbij terwijl een voice-over (tekst Jonathan Beaton) vertelt over onvatbare leegte en de vlaggen die we er op ons mensenparcours omheen planten, in telkens nieuwe constellaties. In de animatie verschijnen lijnen tussen de sterren, dezelfde als op de tafelrand. Hier transformeren ze in figuurtjes met een hoofd in de vorm van een vlag. Lange lijnen breien hen aan elkaar.

Dan is het aan ons om lijnen te trekken, letterlijk en figuurlijk, rond of gebroken. Op mysterieuze wijze zijn op de tafel vier dezelfde figuurtjes verschenen als op het VR-beeld. Een voor elk van ons, analoog nu, en gemaakt van metaal, staan ze op een klein plateau waar ook plaats is voor een stukje krijt. De tafel blijkt een krijtbord waarop we zullen tekenen. Om te beginnen vragen de kaarten om onmiddellijk een intuïtieve reactie te tekenen wat elk van ons tussen de sterren zag.

Aan de hand daarvan ontplooit zich een interactief parcours van tekeningen en gesprekken tussen ons, deelnemers. We wisselen regelmatig van plaats. Mijn tekening bijvoorbeeld ziet eruit als een atoombompaddenstoel. Zo omineus is hij dat de overbuur straks ter verluchting stippen op de hoed toevoegt – hij ging de dag voordien met zijn neefje naar de Efteling. Twee van ons omvatten hun tekening met dikke lijnen, de twee anderen laten ze aan alle kanten uitdijen. En nee, het waren niet de mannen die het ene deden en de vrouwen het andere.

De opdrachten gaan crescendo. We leveren commentaar op wat we zien bij de ander. Vertel hoe je deze becommentarieerde tekening op je dagelijkse leven kan betrekken, is de vraag op een volgende kaart. Er komt emotie bij zien. We durven elkaar nu voluit aan te kijken. We tonen belangstelling en begrip, we helpen elkaar uit de brand. Buiten staat de volgende container in ons blikveld en kunnen we er vaag gemurmel uit horen. Ook in de kleine speeltuin vlakbij kunnen we kinderen zien en horen, maar dat alles is verre periferie. De focus is hier, bij wat zich op en rond de tafel afspeelt. We vergeten de tijd.

Tegelijk weten de makers het spel- en workshopgegeven probleemloos te overstijgen: dat komt door de omkadering, de zorgvuldigheid en kunstzinnigheid van hun objecten, van de VR-animatie en de tekst. 'Earth' is immersieve kunst rond een weldoordacht, consequent doorgevoerd concept is mijn besluit. Het doet me denken aan de ingrepen en performances van Deufert & Plischke een kleine 20 jaar geleden waarbij connectie de eerste inzet was. Net als Robbert en Frank waren ook zij een symbiotisch paar. Een recentere associatie rond participatieve en verbindende performance is de intimiteit van leesclubs waar een mix van professionals en geïnteresseerden samen theaterteksten voordraagt. En als het om de oosterse input gaat, denk ik John Cage driekwart eeuw vroeger. Ook die liet zich inspireren door de leegte en 'interpenetratie' uit de oosterse filosofie en het boeddhisme voor wat in de annalen van de hedendaagse kunst geboekstaafd staat als 'the first Happening' in 1952. Hij had toen in het Black Mountain College niet meer nodig dan een structuur in de vorm van een driehoekige stoelenopstelling en een tijdslot om anderen hun ding te laten doen.

Hier bij 'Earth' hangt veel af van de inzet van de deelnemers, ook de tijdsduur. Normaal duurt een sessie een klein uur maar als het niet te druk is mag het uitlopen. In ons geval bleven we bijna twee uur aan het werk. Een rustige tafel met hevige tekeningen, besloten de kunstenaars achteraf.

Aan het eind kregen we als laatste opdracht om met onze kleine kosmos in de hand een stille wens op te dragen aan de overbuur. Er volgden nog aanwijzingen over een omslag onder onze stoel, waar we mannetje, kosmos en krijt instaken voor we die aan de ander overhandigden. Thuis staat nu het vlaggenmannetje van mijn overbuur op de vensterbank, met naast hem zijn eigen kleine kosmos. Er kwam een papiertje mee met alweer instructies voor de kleine installatie hier want blijkbaar staat er nog wat te gebeuren. Zo zetten we het parcours van 'Earth' thuis samen verder. Mooi is dat toch.